

проектът е бил върнатъ, претърпѣлъ е още нѣкои незначителни поправки и въ този си окончателенъ видъ е билъ представенъ за обсъждане на Учредителното народно събрание, открито въ Търново на 10 февр. 1879, съ речъ отъ князь Дондуковъ, въ която той казва между другото: — „Проекта е само програма за облекчение вашитѣ трудове и не трѣбва да свързва вашитѣ убеждения. Последната решителна дума принадлежи вамъ и само вамъ!“ Отъ тази свобода Учредителното народно събрание се възползва, за да даде на българския народъ най-свободолюбивата отъ конституциитѣ на балканскитѣ държави, — една конституция, която князь Батембергъ, иронично наричалъ „полурепубликанска“.

Въ проектоустава е имало нѣкои твърде назадничащи законоположения, напр. Народното събрание се е състояло отъ три вида членове: по право, по назначение отъ княза и само една частъ избирани направо отъ народа; предвиждалъ се е държавенъ съветъ, съ голѣми права, и членове: една частъ избирани отъ Народното събрание и другата частъ — назначавани отъ княза; и трето, Народното събрание е било лишено отъ законодателна инициатива: то е могло „да заявява на княза за измѣняване, допълняне или издаване нови закони, но законопроектитѣ могатъ да се внасятъ само по княжеска заповѣдь“. Всички тия ограничения, Учредителното народно събрание е отхвърлило.

Още въ единъ случай свободолюбивиятъ духъ на Търновската конституанта се е проявилъ ярко. Изъ своята срѣда събранието избрало една комисия, която да проучи проекта и да направи докладъ. Въ своя знаменитъ „рапортъ“ комисията, между другото, предложила: избирателенъ цензъ (недвижимъ имотъ, годишенъ данѣкъ 100 гроша или завършено поне срѣдно образование) и учредяването на сенатъ, който „като консервативно тѣло, служи за сдържане и прекращение увлеченията на народното събрание“. Срещу искането на комисията „въ нашата конституция да вѣе духъ на разуменъ консерватизмъ“, Учредителното събрание противопоставило своята любовъ къмъ свободата и дветѣ главни предложения на консерваторитѣ били отхвърлени.

Следъ приемането на органическия уставъ, нареченъ отъ Учредителното събрание „Конституция“, оставало е да се избере князь, защото, споредъ Берлинския договоръ, България е могла да встѣпи въ „пълното упражнение на своята автономия“ едва следъ възцаряването на княза. Това е било една причина повече, за да се бърза съ избора на държавенъ глава.

На 17 априлъ 1879 било открито I-то Велико народно събрание, което еднотушно избрало принцъ Батембергъ, роднина на царя-освободителя. На 26 май с. г. князьтъ положилъ въ Търново, предъ В. Н. С., изискваната отъ конституцията клетва и встѣпилъ въ упражнението на княжеската си властъ. На 5 юли е било назначено първото правителство, при министъръ-председателъ Т. Бурмовъ.

Възпитанъ въ монархиченъ духъ, окръженъ отъ съветници съ консервативни идеи и притисканъ отъ лошитѣ външни и вътрешни условия, младиятъ князь си внушилъ, че „полурепубликанската конституция“ трѣбва поне временно да се съспендира, и успѣлъ да изтрѣгне отъ II-то Велико народно събрание, свикано въ Свищовъ (1881), известнитѣ „пълномощия“. Но широкиятъ народъ билъ на противното мнение — той смѣталъ, че конституцията е добра, че тя е здравата гаранция за зачитане правдинитѣ му, и поискалъ отъ княза да я възстанови. Въ тази атмосфера се извършиха преврата, контрапреврата и абдикацията на първия български князь.

На опразниения престолъ, III-то Велико народно събрание повика князь Фердинандъ I Саксъ-Кобургъ-Готски, основателя на нинѣ царствующата династия.

3. Форма на управление

Българското царство е монархия наследствена и конституционна съ народно представителство, или конституционно-парламентарна монархия — най-добрата форма на държавно управление, особено за единъ народъ съ млада култура и буини партийни нрави.

Начело на държавата стои царьтъ, който е нейнъ глава и върховенъ представителъ. Той е наследственъ — неговото възшествие на престола е пред-